Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały • Studies in Law: Research Papers: 2 (17): 233–236 (2015)

Elżbieta Jabłońska
doktorantka, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Instrumentalne i nieinstrumentalne metody detekcji nieszczerości – aktualne kierunki badań i uwarunkowania prawne", Rzeszów 11–12 grudnia 2015 r.

W dniach 11–12 grudnia 2015 roku w Wyższej Szkole Prawa i Administracji Rzeszów–Przemyśl w Rzeszowie odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Instrumentalne i nieinstrumentalne metody detekcji nieszczerości – aktualne kierunki badań i uwarunkowania prawne". Konferencja została zorganizowana wspólnie z Polskim Towarzystwem Badań Poligraficznych w ramach obchodów jubileuszu 20-lecia szkoły.

W konferencji wzięły udział osoby zainteresowane problematyką detekcji nieszczerości, w tym: eksperci z zakresu badań poligraficznych, sędziowie, prokuratorzy, adwokaci, pracownicy naukowi, funkcjonariusze Policji, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Celnej oraz Służby Więziennej.

Przybyłych gości przywitał i przedstawił prof. nadzw. dr hab. Czesław Kłak oraz Prezes Polskiego Towarzystwa Badań Poligraficznych Marcin Gołaszewski. Uroczystego otwarcia konferencji dokonał JM Rektor WSPiA prof. nadzw. dr hab. Jerzy Posłuszny.

Referat inauguracyjny wygłosiła dr hab. Katarzyna Kłak prof. WSPiA Rzeszów–Przemyśl, pt.: *Badania poligraficzne a Konstytucja RP*, w którym podjęła problem godności człowieka i jej znaczenia w badaniach poligraficznych. Podkreśliła, że „godność nie może być odebrana przez złe zachowanie, ponieważ jest niezbywalna, niezwartościowana – nie można się jej zrzec".

Sesję I rozpoczął prof. dr hab. Jan Widacki z Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego referatem na temat *Konsekwencji postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2015 r. dla badań poligraficz-*

nych w polskim procesie karnym. Profesor podkreślił, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego badanie poligraficzne ma być nie tylko wykonaną poza przesłuchaniem ekspertyzą, ale nie może być substytutem przesłuchania. Dla Sądu Najwyższego „dowód pomocniczy", jakiego dostarcza badanie poligraficzne, to „dowód pośredni". Badanie poligraficzne, jako dowód pośredni (pomocniczy) nie służy wprost do weryfikacji dowodu bezpośredniego, tworzy jedynie kontekst, w którym oceniane mogą być także dowody bezpośrednie.

Następnie dr hab. Czesław Kłak prof. WSPiA w Rzeszowie wygłosił referat na temat *Badań poligraficznych w znowelizowanej procedurze karnej*. Przedstawił znowelizowany model rozprawy głównej, a także zaprezentował, na czym będzie polegało zwiększenie kontradyktoryjności. Przypomniał, że rolą Sądu nie będzie zbieranie dowodów, ale ocena materiału dowodowego, dlatego Sąd nie będzie mógł zrobić nic w sytuacji, gdy strona nie powoła jakiegoś dowodu. Referent zaakcentował, że mimo kontradyktoryjności, opinię, w rozumieniu k.p.k., dostarcza tylko biegły powołany przez organ procesowy. Prywatna opinia, dostarczona przez stronę, pozostanie jedynie nieformalnym dokumentem.

Kolejny prelegent – dr hab. Ryszard Jaworski, prof. Uniwersytetu Wrocławskiego zaprezentował referat pt.: *Wnioskowanie prawnicze z wyników testów poligraficznych*. W swoim referacie wyjaśnił, dlaczego w Polsce bardzo rzadko korzysta się z badań poligraficznych (niski poziom wiedzy organów procesowych, słaby poziom ekspertyzy itp.).

Następny referat przedstawiła mgr Karolina Dukała oraz dr hab. Romuald Polczyk z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, zatytułowany: *Nieinstrumentalne metody detekcji nieszczerości zeznań – skuteczność używania wskazówek werbalnych i niewerbalnych przez policjantów*. Krakowscy naukowcy przedstawili wyniki swoich badań przeprowadzonych na grupie policjantów i laików. Efekty badań nie wykazały różnic w trafności detekcji kłamstwa dokonanej przez członków obu grup badawczych.

Sesję I zakończył mgr Marcin Gołaszewski, ABW, referatem pt.: *Aktualne kierunki badań nad metodami detekcji nieszczerości – wnioski po konferencjach międzynarodowych w Cambridge i Chicago*.

Sesję II, po przerwie obiadowej, rozpoczął konsultant Straży Granicznej, dr inż. Łucjan Wiśniewski. Prelegent przedstawił referat pt.: *Początki badań poligraficznych (wariograficznych) w sprawach kryminalnych w okresie PRL*, w którym przedstawił pokrótce historię badań poligraficznych stosowanych przed 1990 rokiem w naszym kraju.

Współczesne badania poligraficzne w Polsce to temat referatu przygotowanego przez doktorantkę Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Annę Szubę-Boroń. W pracy przedstawiono pola wykorzystania badań poli-

graficznych w praktyce, w szczególności w postępowaniach kwalifikacyjnych i kontrolnych większości służb policyjnych i specjalnych (badania przedzatrudnieniowe i kontrolne), a także w sprawach kryminalnych, z uwzględnieniem styczniowego orzeczenia Sądu Najwyższego dotyczącego badań poligraficznych.

Kolejnym referentem była doktorantka Wydziału Psychologii Uniwersytetu SWPS w Warszawie mgr Agnieszka Leszczyńska. Przedstawiła referat na temat: *Poligraf jako narzędzie zewnętrznej kontroli zachowań parafilnych*. Autorka zaprezentowała w nim możliwości wykonywania badań poligraficznych w odniesieniu do przestępstw seksualnych, m.in. kontrolowania tą metodą postępów terapii prowadzonej w zakładzie karnym.

Następnie głos zabrał ponownie prof. dr hab. Jan Widacki, który w swoim kolejnym wystąpieniu mówił o *GSR i jego odkrywcy*. Profesor przedstawił odruch skórno-galwaniczny jako jeden z najlepszych wskaźników w badaniach poligraficznych. Opowiedział również o współodkrywcy odruchu skórno-galwanicznego, Iwanie Tarchanowie, który w 1890 r. odkrył, że pod wpływem bodźców emocjonalnych zmienia się wartość różnicy potencjałów mierzonych w dwóch różnych punktach skóry ludzkiej, połączonych za pomocą galwanometru, bez stosowania zewnętrznego źródła napięcia. Prelegent przypomniał także o związku Tarchanowa z Polską, bowiem Tarchanow był nauczycielem wielkiego polskiego fizjologa Napoleona Cybulskiego. Po 1905 r. przyjechał do Galicji z zamiarem osiedlenia się na stałe, wybudował dom pod Krzeszowicami, gdzie zmarł w 1908 r.

Sesję II zakończyli mgr Anna Czupryna z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, doktorantka Wydziału Prawa, i dr hab. Marek Leśniak referatem pt.: *Wpływ świadomego zakłócania przebiegu badania poligraficznego na trafność testów CIT*. Prelegenci przedstawili sposoby fizyczne i mentalne zakłócania przebiegu badań, które wpływają na trafność odpowiedzi (np. napinanie mięśni, zmianę oddechu przez manipulację nim). Próby bardziej spontaniczne nie są skuteczne.

Pierwszy dzień obrad zakończony został dyskusją. Młoda kadra naukowa i zaproszeni goście mogli z posłuchać rozmów jednych z najlepszych polskich prawników oraz najlepszych polskich specjalistów z zakresu badań poligraficznych.

Drugi dzień konferencji i sesję III rozpoczął mł. insp. w st. spoczynku mgr Andrzej Bodzioch z WSPiA Rzeszów–Przemyśl referatem pt.: *Badania poligraficzne w postępowaniu przygotowawczym*, w którym omówił praktyczne aspekty stosowania poligrafu w śledztwie.

Grzegorz Maciejowski, referent SSO w Rzeszowie, w swoim wystąpieniu opowiedział o *Przesłuchaniu biegłego z zakresu badań poligraficznych w po-*

stępowaniu sądowym. Podniósł, że poligraf stosowany jest bardzo rzadko, a jest to spowodowane niskim poziomem wiedzy o badaniu poligraficznym u prawników (sędziów, prokuratorów, adwokatów, oficerów śledczych) mimo nakazu permanentnego podnoszenia kwalifikacji. Brak zaufania do tej metody wynika głównie z braku wiedzy na temat wartości diagnostycznych tych dowodów. Nadto poziom umiejętności ekspertów jest bardzo zróżnicowany i nie podlega w naszych warunkach żadnej kontroli.

Ostatni referat wygłoszony na konferencji zaprezentował biegły, prelegent Edward Lewandowski, na temat *Badania z wykorzystaniem poligrafu a zasady taktyki kryminalistycznej*. W referacie podzielił się dość kontrowersyjnymi propozycjami ulepszania metodyki badań poligraficznych, co wytknięto mu w dyskusji.

Drugiego dnia konferencji chętni mieli możliwość zwiedzić budynek uczelni, w tym także dobrze wyposażone laboratorium kryminalistyczne.